

Plukovník děl. v. v. Karel Růcker:

Časované střely.

Ve „Vojenských rozhledech“ 1935*) a v čísle 15 „Důstojnických listů“ 1936 byly uveřejněny články, v kterých bylo obsírně pojednáváno o nutnosti, vyloučit z dělového střeliva mimo malé výjimky časované střely.

Uvedené úvahy přes nespornou přesvědčivost za daných předpokladů nezdály se mně dosti pádné, aby se daly aplikovat na všechny případy, zejména za nynějších poměrů.

A tu pan brig. generál v. v. Grosse reagoval pozoruhodným článkem v „Důstojnických listech“ č. 20. Leč autor shora uvedeného článku v své odpovědi jeho názory prostě odmítl.

Nebude snad na škodu, když jen stručně připomenu theorii a několik zásad z onoho článku, uvedu příklady z války a naznačím, proč vlastně šrapnel upadl v nemilost.

Nárazový granát menších ráží než 15 cm se hodí jedině ke zničení anebo k vyřadění kulometů a obrněných vozidel a k utvoření průchodů do drátěných překážek. Proti odolným cílům se uplatňuje jen málo anebo nic, nemůže-li granát kryt prorazit anebo zničit. R. 1914 stála baterie jižně od Sabce v odkrytém postavení. Brzy byla ostřelována lehkými nárazovými granáty. Střepiny střel, dopadajících před samu baterii, byly zachyceny ochrannými štíty. U jednoho děla tři granáty prorazily štít a vybuchly za chobotem, aniž byl někdo z obsluhy jen raněn.

Potírání živých nekrytých cílů v klidu granáty vyžaduje přesného zaštrélování a skoků po 25 m, znamená tedy velkou spotřebu střeliva. Cíle v pohybu rychle uniknou.

Jinak je tomu u šrapnelu (g-šrapnelu). Při velké konečné rychlosti a malém úhlu dopadu (tedy u kanonu, při plné náplni, na menší vzdálenosti) je účinek do hloubky až 400 m. Postřelovaná plocha je 10krát—25krát větší než u granátu. Z toho vyplývá značná úspora času a střeliva.

Casovaná střelba ovšem nezbytně vyžaduje, aby byly splněny určité podmínky. Především má prodloužená dráha střely procházet cílem, ale nejdůležitější je správná poloha rozprasku. Zásadně je menší výška rozprasku lepší než vysoké rozprasky, které nemají skoro žádného účinku, rovněž jako rozprasky nad mělkým cílem anebo za ním.

Na podzim 1915 musila má baterie ustoupit a překročit hřbet ovládaný ruským dělostřelectvem. Proto jsem nařídil ústup po poločetách. První byly postřelovány nárazovými granáty — bez účinku, ale poslední šrapnely; ty způsobily ztráty na lidech a na koních, sám jsem byl těžce zraněn.

V bitvě u Kovelu r. 1916 se podařilo 28. července 57. pěší brigádě odrazit urputné útoky Rusů z valné části zásluhou jedné baterie, která šrapnely s nízkými rozprasky bočně postřelovala ruskou gardu v několika vlnách hrdinně postupující. Zhoubný účinek této palby způsobil, že se celá fronta brigády udržela, ač jižně II. gardový sbor s velkým úspěchem prorazil. Teprve v noci byl vzhledem k celkové situaci nařízen ústup brigády za Stochod.

Palba šrapnely je také proti krytým živým cílům účelnější. Při tom je nutno, aby veškeré šrapnelové dráhy šly přes kryt. Střední dráha má

*) VR. 1935, str. 161 (793) čl. mjr. gšt. A. Nesvedy: „Granát, šrapnel a g-šrapnel, či jen granát“. DL. čís. 15/1936: „Sýk.“: „Poměr druhů ostrého dělového střeliva a spotřeba tohoto střeliva“.

ležet tak vysoko nad krytem, aby se nejnížší dráha svazku druh krytu právě dotkla. Čím strmější je střední dráha, tím menší bude krytý prostor. To je snad nejvýznamnější důvod, proč postavení lehkých baterií od čáry nepřátelské kryté pěchoty má být vzdáleno všeobecně asi 3 km, poněvadž střelba částečnou náplní je méně přesná.

Zvlášť příznivý účinek proti krytým cílům mají časované granáty. Pro velikost rozhodového kužele (až 180°) účinkují střepiny nejen dopředu a dolů, nýbrž i dozadu tak, že ani sebe lepší kryt nechrání. Toho lze ovšem dosíci jen tehdy, když rozprask leží přesně nad krytem a za krytem. K tomu se hodí výborně kanon.

To vše však vyžaduje velké zručnosti a dovednosti od polního dělostřelce. Ta bude vždy žádoucí, i kdybychom měli jen jednu střelu. Snad právě proto. Nezapomínejme, že pojmenování dělostřelectva skoro u všech evropských národů skrývá v sobě slůvko „ars“, t. j. umění.

Časované střely potřebujeme však také k přezkoušení palebného vějíře, na výstřely záměrné a orientační, k zastřelování vysokými rozprasky a za nepříznivých terénních poměrů nízkými rozprasky, k odražení útoku zblízka a konečně ke střelbě na upoutané balony.

Pan major děl. Kapnin zmínil se jednou v „Důstojnických listech“ o tom, jak ruské baterie samy odrazily na ně útočící pěší pluk jen palbou předčasovanými šrapneli a kartáči.

Po vyhlášení mobilisace 1914 řekl nám velitel pluku, dlouholetý učitel na střelnici v Hajmáškéru, před svým odchodem: „Pamatujte vždy na vidlici a na nízké rozprasky!“ Nedodržování této připomínky bylo jednou z hlavních příčin neúčinné palby dělostřelectva, pozorované u všech armád.

Lehké dělostřelectvo všech států šlo do války s větším počtem šrapnelů. Rakouská poločeta měla u sebe 84 šrapnelů a 42 granátů, tedy v poměru 2:1. Proto a poněvadž se při počáteční pohybné válce vyskytlo mnoho živých a nekrytých cílů, střílelo se většinou šrapneli. Jak jsem uvedl, byly rozprasky skoro vždy příliš vysoké anebo při střelbě proti krytým cílům neměly šrapneli pro obvyklou malou vzdálenost palebného postavení žádného účinku. Podpora pěchoty byla pak ovšem nedostatečná. U nepřítele se dělo totéž, takže střelba šrapneli zůstala bez dojmu. Proto pěšák šrapnel zavrhl a volal po granátu. Ten aspoň dopadl hlučně na zem, vzbudil pozornost a měl zjevný, třeba místně a hmotně omezený účinek. Pro velké ztráty nastaly poměrně brzo změny ve velitelstvích. Noví velitelé baterií, mladí nezkušení důstojníci, kterým ona zručnost a dovednost chyběla, stříleli raději granáty, třebaže zastřelování 8 cm granáty za poněkud nepříznivých podmínek nebylo lehké.

Když pak fronty ustrnuly a nastalo ničení opevňovacích zařízení, měl ovšem první slovo granát. Avšak šrapnel malých ráží nepozbyl proto svého významu.

Neoblíbenost časovaných střel z uvedených příčin zůstala a přenesla se také do doby poválečné. Uvážíme-li však, proč, a připomeneme-li si nesporné výhody, ba i častou nutnost časované palby, nezavrhneme ji docela.

Snad až se upevní nové myšlenky, potírat nekryté cíle zbraněmi pěchoty a letectva a ponechat dělostřelectvu jen činnost proti chráněným a odolným cílům, pak ovšem bude pro jeho účinnou palbu na místě jen nárazový granát.

